

HET PLEIT VAN DE SAHRAWI

DOSSIER van Vrede VZW
november 2015

VREDE.BE
ONTWAPENEN OM TE ONTWIKKELEN

REDACTIE: Soetkin Van Muylem

AUTEURS: Ludo De Brabander & Soetkin Van Muylem

De kwestie van zelfbeschikking in de bezette Westelijke Sahara

INLEIDING

Sinds Spanje zich teruggetrokken heeft van de voormalige Spaanse Sahara in 1976, zwaait Marokko de plak in het gebied. Vandaag controleert het koninkrijk zo'n 75 à 80% van de Westelijke Sahara. Marokko beweert dat deze regio deel uitmaakt van zijn eigen soevereine territorium en verwijst er naar als 'de zuidelijke provincies'. Rabat ontkent dus dat zijn aanwezigheid in het gebied een bezetting betreft. Het verwierf nochtans controle over de Westelijke Sahara door geweld te gebruiken en negeerde het zelfbeschikkingsrecht van het volk dat er leefde, de Sahrawi. Ondanks de vele VN-resoluties die Rabat veroordelen, is de Marokkaanse houding onverzettelijk. In 2014 verklaarde de Marokkaanse koning Mohammed VII nog nadrukkelijk: "Marokko zal in zijn Sahara blijven en de Sahara zal in zijn Marokko blijven tot het einde der tijden... Marokko's soevereiniteit in het geheel van zijn grondgebied is onveranderlijk, onvervreemdbaar en niet onderhandelbaar".

Ondanks de beweringen van de Marokkaanse koning staat het buiten kijf dat Marokko de Westelijke Sahara al decennialang bezet. De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties erkende de situatie formeel als een illegale bezetting in 1979. Het koninkrijk wordt sindsdien door de VN gecategoriseerd als de enige bestuurlijke macht in het gebied. Als ondertekenaar van het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (IVESCR) is Marokko verplicht om de bepalingen ervan te implementeren in elk gebied waarover het

de effectieve controle heeft, dus ook in de Westelijke Sahara. Het Internationaal Gerechtshof bevestigde dit nog in 2004, toen Israël beweerde dat het IVESCR-verdrag niet van toepassing was op de bezette Palestijnse gebieden.

Het is niet noodzakelijk dat de jurisdictie van de bezettende staat eerst officieel wordt aanvaard door de internationale gemeenschap alvorens de bepalingen van het IVESCR in voege treden. Dat is een belangrijk gegeven, want de Algemene Vergadering van de VN, het Internationaal Gerechtshof en de Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAE) oordelen allemaal dat Marokko geen legitieme soevereiniteit kan uitoefenen over de Westelijke Sahara. Als de facto bezettende macht in het gebied moet Marokko de bepalingen van het IVESCR echter wel respecteren en implementeren. Uit een lijvig NGO-rapport uitgegeven afgelopen augustus blijkt dat het koninkrijk het verdrag evenwel volledig aan zijn laars lapt in het bezette gebied. Te beginnen met Artikel I, dat expliciet stelt: "Staten... inclusief diegenen die de verantwoordelijkheid dragen voor niet-zelfbesturende territoria en trustgebieden, zullen de realisatie van zelfbeschikking promoten".

VOORGESCHIEDENIS

De Spaanse Sahara was een van de laatst overgebleven delen van het Spaanse koloniale rijk. Tijdens de Spaanse bezetting van de Westelijke Sahara van 1884 tot 1975 werd het gebied in de vele kustdorpen en oases bewoond door Sahrawi berbers. De grenzen van het gebied werden pas vastgelegd via verdragen gesloten tussen Spanje en Frankrijk in het begin van de 20ste eeuw. De Spaanse Sahara werd in 1924 gecreëerd door de samenvoeging van de Spaanse territoria Río de Oro en Saguia el-Hamra, die ten zuiden van het door de Fransen gekoloniseerde Marokko lagen. De Spaanse Sahara maakte dus geen deel uit van Spaans Marokko, een gebied dat administratief apart bestuurd werd en ten noorden van Frans Marokko lag.

Al sinds de onafhankelijkheid van Marokko in 1956 en zeker toen de terugtrekking van de Spanjaarden uit de Westelijke Sahara onvermijdelijk leek te worden, stelde Marokko luid en duidelijk dat het gebied voor de komst van de westerse kolonisten onder de soevereiniteit van de Marokkaanse sultan viel. Ook Mauritanië dat een lange grens deelt met de Westelijke Sahara, beweerde dat de regio voor 1884 deel uitmaakte van het pre-koloniale Mauritanië. Op vraag van Marokko, verzocht de VN het Internationaal Gerechtshof eind 1974 om zich een adviserende opinie te vormen over twee vragen: “Was de Westerse Sahara een gebied dat niemand toebehoorde (terra nullius) toen de Spanjaarden het koloniseerden?”. En als het antwoord op deze vraag negatief is: “Wat waren de wettelijke banden tussen enerzijds de Westelijke Sahara en anderzijds de koning van Marokko en de Mauritaanse entiteit?” Het Gerechtshof stelde vast dat de Westerse Sahara wel aan iemand toebehoorde in 1884, maar niet aan Marokko, noch aan Mauritanië. Het land werd “be-

bewoond door -hoewel nomadisch-volkeren die sociaal en politiek georganiseerd waren in stammen, onder chefs die de competentie hadden om hen te vertegenwoordigen”. Het feit dat de eerste Spaanse koloniale functionarissen akkoorden gesloten hadden met deze stammenleiders, versterkte de idee dat het land verre van terra nullius was. Het Hof kon zich vervolgens buigen over de tweede vraag.

De Marokkanen verdedigden hun zaak gebaseerd op verschillende argumenten. Maar volgens het Gerechtshof kon het geleverde bewijsmateriaal de bewering van Marokko dat het voor 1884 territoriale soevereiniteit uitoefende over de Westelijke Sahara, niet ondersteunen. Het Internationaal Gerechtshof sloot niet uit dat de sultan een beperkt gezag had in het gebied over bepaalde stammen, vooral gebaseerd op loyaliteit, maar dat een veel groter aantal andere stammen duidelijk onafhankelijk functioneerden en dat er geen sprake was van enige formele autoriteit over de Westelijke Sahara. Uit geen enkele van de historisch-culturele, regionale en internationale argumenten die Marokko aanvoerde, kon het Gerechtshof opmaken dat er ooit enige juridische banden van territoriale soevereiniteit waren tussen het territorium van de Westelijke Sahara en de staat Marokko. Met andere woorden er was geen enkele reden waarom de bevolking van de Westelijke Sahara niet zou kunnen genieten van het principe van het zelfbeschikkingsrecht in het kader van het dekolonisatieproces.

Het Hof concludeerde verder dat het principe van zelfbeschikking “een vrije en onvervalste uitdrukking van de wil van de volkeren van het territorium” vereist, d.w.z. een referendum dat de soevereiniteitskwestie in de handen legt van de Sahrawi zelf. Marokko legde zich echter niet bij het vonnis van het Internationaal Gerechtshof.

ZELFBESCHIKKINGSRECHT

De geschiedenis van internationaalrechtelijke sleutelmomenten met betrekking tot de Westelijke Sahara is er een van herhaaldelijk erkende maar niet geïmplementeerde rechten. In de eerste helft van de jaren 1970 stemde de Algemene Vergadering van de VN verschillende resoluties die de bestuurlijke koloniale macht in de Westelijke Sahara, met name Spanje, aanspoorden om te dekoloniseren. In 1975 droeg Spanje de bestuurlijke macht in de Westelijke Sahara via de Akkoorden van Madrid illegaal over aan Marokko en Mauritanië. De akkoorden hadden eigenlijk tot doel een interim-bestuur te installeren en

beloofden ook de visie van de plaatselijke bevolking te respecteren, maar het werd al gauw duidelijk dat Marokko en Mauritanië het gebied gewoon wilden inlijven. De akkoorden van Madrid werden fel betwist door het Polisario, een nationalistische Sahrawi bevrijdingsbeweging die in 1973, nog onder het Spaans bewind, werd opgericht. Toen de Marokkaanse en Mauritaanse troepen in 1975 de Westelijke Sahara binnentrokken om hun respectievelijke territoriale aanspraken in de praktijk om te zetten, braken er hevige gevechten uit met het Polisario.

De bevrijdingsbeweging slaagde erin om goed stand te houden en boekte zelfs successen. Mauritanië zag zich in 1979 definitief verplicht om zich uit het gewapend conflict terug te trekken en zag formeel af van zijn territoriale aanspraak op de Westelijke Sahara. Marokko hield echter vol en zou bijna 16 jaar lang slag leveren met het Polisario. Vanaf 1979 omschreef de VN de aanwezigheid van Marokko in de Westelijke Sahara officieel als een bezetting. Er zouden een rits aan VN-resoluties volgen waarin Marokko veroordeeld wordt voor de illegale bezetting van de Westelijke Sahara en waarin het aangemaand wordt om het recht op zelfbeschikking van de Sahrawi te respecteren. Het koninkrijk legt deze VN-resoluties systematisch en categoriek naast zich neer.

Zelfbeschikking staat overigens niet pertinent gelijk aan onafhankelijkheid. Het gaat louter om het recht van de Sahrawi om zelf te kiezen wat er met de Westelijke Sahara gebeurt. Willen ze van het gebied een onafhankelijke soevereine staat maken, willen ze het gebied vrij verenigen met een andere onafhankelijke staat (regionale autonomie of federalisme) of willen ze volledig opgaan in een andere onafhankelijke staat? Zolang de Sahrawi de mogelijkheid niet geboden wordt om deze keuze over hun politiek statuut vrij te maken, beschouwt de Verenigde Naties de Westelijke Sahara nog altijd als een niet-soverein territorium dat wacht op formele dekolonisatie.

STAAKT-HET-VUREN

Op 6 september 1991 ondertekenden Marokko en het Polisario een vredesakkoord, bemiddeld door de VN, dat een einde maakte aan 16 jaar oorlog. Tijdens de jaren 1980 had Marokko in het oosten van de Westelijke Sahara een muur van zand opgetrokken om de troepen van het Polisario gemakkelijker tegen te kunnen houden. Van het noorden tot het zuiden van het territorium telt deze zwaar bewaakte 'berm' 2700 km. De Marokkaanse muur is dus langer, ouder en meer gemilitariseerd dan de internationaal veroordeelde muur die Israël bouwde in het bezette Palestina maar de wereld weet amper van zijn bestaan af.

Het grootste en economisch interessantste deel van de Westelijke Sahara (75 à 80% van het totale grondgebied) ten westen van de muur wordt hermetisch afgesloten van een oostelijke strook die onder controle staat van het Polisario. Naar deze strook ten oosten van de Marokkaanse muur wordt door de Sahrawi verwezen als 'de bevrijde gebieden' of de 'vrije zone', maar de bodem is er economisch onbruik-

baar, bevat quasi geen natuurlijke rijkdommen en ligt bezaaid met antitank- en antipersoonsmijnen (ook van Belgische makelij). Het gebied is niet geschikt om er te leven en de overgrote meerderheid van de Sahrawi aan de oostelijke kant van de Marokkaanse muur woont dan ook in vluchtelingenkampen in het uiterste zuidwesten van Algerije, in de provincie Tindouf. Deze Sahrawi die 40 jaar geleden op de vlucht sloegen voor de oorlog, hebben ondertussen kinderen en soms kleinkinderen die geboren werden en opgegroeid zijn in de kampen.

De voltooid Marokkaanse muur zorgde in de jaren 1980 voor een patstelling in het conflict met het Polisario. Geen van beide strijdende partijen kon nog beslissende territoriale veroveringen boeken, maar de artillerie- en sluipschuttersaanvallen van het Polisario bleven hun tol eisen. Zo lang het land in staat van oorlog verkeerde, kon Marokko bovendien niet beginnen met de uitgebreide exploitatie van de vele natuurlijke rijkdommen in de bezette Westelijke Sahara, dus trok het naar de onderhandelingstafel. In het staakt-het-vuren-akkoord dat in 1991 overeengekomen werd, staat zwart op wit dat er in 1992 een onafhankelijkheidsreferendum georganiseerd zou worden. Het referendum kwam er niet en de afgelopen 24 jaar is duidelijk geworden dat het er ook nooit zal komen als het aan Rabat ligt.

MINURSO

Vlak na de ondertekening van het staakt-het-vuren van 1991 adopteerde de VN-Veiligheidsraad Resolutie 690, die opriep tot een referendum en de VN-Missie voor de Organisatie van een Referendum in de Westelijke Sahara (MINURSO) oprichtte. Het mandaat van MINURSO bestond zoals de naam zelf zegt uit het implementeren van een referendum, maar ook uit het beschermen van het staakt-het-vuren. Inmiddels werd het peacekeeping-mandaat van MINURSO al 41 keer verlengd. VN-blauwhelmen bevinden zich vandaag nog altijd aan beide kanten van de Marokkaanse muur.

In de bezette Westelijke Sahara zijn de activiteiten van MINURSO zwaar onderhevig aan de goodwill van Marokko. Veel waarnemers argumenteren al jaren dat de VN-missie meer zou moeten kunnen doen dan de vrede bewaren. MINURSO zou bijvoorbeeld een rol moeten krijgen bij het monitoren van de Marokkaanse mensenrechtenschendingen tegen de Sahrawi in het bezette gebied. Ondanks de bestaande NGO-rapporten over talrijke incidenten is MINURSO de enige lopende VN-missie die geen opdrachtbepalingen heeft rond het beschermen van de mensenrechten. Pogingen om het mandaat van MINURSO uit te breiden, botsen echter op hevige tegenstand van Marokko.

De VN-Veiligheidsraad heeft de autoriteit om het mandaat van MINURSO te versterken en de missie in staat te stellen om te werken zonder de voorafgaande consultatie van het koninkrijk Marokko. Binnen de VN-Veiligheidsraad kan Marokko echter rekenen op de onvoorwaardelijke steun van ex-kolonisator Frankrijk. Voorstellen om het mandaat van MINURSO uit te breiden worden daar systematisch gepareerd met een Frans veto.

De uitvoering van het bestaande peacekeeping-mandaat wordt op het terrein regelmatig gedwarsboemd door Marokko, onder meer door de mogelijkheden van de missie om in interactie te treden met de plaatselijke civiele maatschappij te belemmeren.

De obstructie van MINURSO beïnvloedt de werking van de missie tot op het hoogste niveau. In mei 2014 stelde de VN-secretaris-generaal Kim Molduc aan als het nieuwe hoofd van MINURSO. Marokko verwierp haar aanstelling en weigerde haar 8 maanden lang de toegang tot het land te verlenen. Tot februari 2015 was ze verplicht om haar werkzaamheden vanuit het VN-hoofdkwartier in New York uit te voeren. Het was niet de eerste keer dat Marokko een hoge VN-functionaris belette om het grondgebied te betreden. In 2012 werd ook de huidige Speciale Gezant van de VN voor de Westelijke Sahara, Christopher Ross, de toegang tot de regio onzegd.

Andere Marokkaanse pogingen om de VN-missie stokken in de wielen te steken gebeuren op een veel minder opvallend niveau. Zo besloot het koninkrijk in 2014 bijvoorbeeld om alle VN-voertuigen in de Westelijke Sahara van Marokkaanse nummerplaten te voorzien. De perceptie van neutraliteit die MINURSO moet uitdragen werd hierdoor behoorlijk aangetast. Activisten die uit protest eigenhandig de nummerplaten van de voertuigen probeerden te vijzen, werden geconfronteerd met gewelddadige represailles van de Marokkaanse veiligheidsdiensten, die zowel de civiele maatschappij als de MINURSO-medewerkers nauwgezet in de gaten houden.

Eigenlijk kan men bijna stellen dat de status quo in de Westelijke Sahara gerechtvaardigd wordt door de aanwezigheid van de VN-missie, die alleen gemachtigd is om de vrede te bewaren tussen beide partijen, maar onbevoegd is om te interveniëren bij

openlijke mensenrechtenschendingen of zelfs om ze te rapporteren. MINURSO's huidige mandaat is niet compatibel met een vreedevolle oplossing voor de situatie in de Westelijke Sahara.

REFERENDUM

MINURSO werd bij zijn oprichting door de Veiligheidsraad belast met de taak om stemgerechtigde kiezers te identificeren die zouden kunnen participeren aan een referendum over de onafhankelijkheid van de Westelijke Sahara. Van bij het begin waren er meningsverschillen bij Rabat en het Polisario over de criteria voor het opstellen van de lijsten met kiesgerechtigden. Polisario wilde de lijsten baseren op de Spaanse census uit de koloniale periode, die vrijwel uitsluitend uit Sahrawi

bestaat. Rabat daarentegen wilde dat de Marokkaanse migranten die vanaf 1975 door de staat naar 'de zuidelijke provincies' gestuurd waren ook opgenomen zouden worden in de kiezerslijsten.

In 1994 kwam de MINURSO-Commissie ter Identificatie van Kiezers met een eerste lijst van individuen op de proppen die in aanmerking kwamen om te participeren aan het referendum. De Marokkaanse autoriteiten werkten officieel mee aan het kiezersregistratieproces, maar werden ervan beschuldigd de Sahrawi te beletten om zich te begeven naar het MINURSO-hoofdkwartier waar ze zich konden laten registreren. Veel Sahrawi die er wel in slaagden een registratieformulier te bemachtigen, werden later gedwongen om het af te geven aan de Marokkaanse veiligheidsdiensten. Het hele registratieproces sleepte aan, verliep uiterst moeizaam en verwaterde.

In 1997 stelde de toenmalige secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Kofi Annan, de Amerikaanse ex-minister van Buitenlandse Zaken James Baker aan als Speciale Gezant voor de regio om opnieuw wat leven in het proces te blazen. De eerste twee jaren na Bakers benoeming boekte MINURSO aanzienlijke vooruitgang bij de identificatie van mogelijke stemgerechtigden. De commissie kreeg echter te maken met de beroepsprocedures van meer dan 100.000 individuen die verworpen waren als kiesgerechtigden. De overgrote meerderheid daarvan waren kolonisten die gesteund werden door de Marokkaanse staat. Het enorme aantal beroepsprocedures, veel groter dan het aantal aanvaarde registraties, maakte het onmogelijk om binnen een redelijke termijn over te gaan tot de organisatie van het referendum. Volgens onafhankelijke experts was dit precies wat het Marokkaanse koninkrijk beoogde. In 2000 gooide de VN-Veiligheidsraad de handdoek in

de ring en zag het af van het hele referendumproces. Marokko werd nooit officieel verantwoordelijk gesteld voor deze gang van zaken, noch voor zijn verzuim om te voldoen aan zijn in 1991 ondertekende engagement om een referendum te ondersteunen.

Tussen 2001 en 2003 kwamen VN-functionarissen met twee mogelijke oplossingen voor het probleem. Het ene staat bekend als het 'Framework Agreement' en het andere als het 'Baker Plan'. Beide oplossingen stellen een overgangsperiode van een aantal jaren voor waarin een regionale interim-regering bevoegd zou worden voor binnenlandse aangelegenheden in het gebied, terwijl de Marokkaanse regering nog altijd verantwoordelijk zou blijven voor veiligheid en buitenlandse zaken. Deze interim-periode zou dan afgesloten worden door het beloofde en langverwachte zelfbeschikking-sreferendum. Volgens het Baker Plan zou iedereen die sinds 1999 aanhoudend in de door Marokko bezette Westelijke Sahara gewoond heeft in aanmerking komen om deel te nemen aan het referendum. Verrassend genoeg werd dit plan aanvaard door het Polisario en verworpen door Marokko, hoewel de kiezerslijst toen waarschijnlijk al in het voordeel van het koninkrijk zou geweest zijn. Eind de jaren 1990 leefden in het gebied immers al een heel pak Marokkanen.

Rabat had zich in het staakt-het-vuren van 1991 akkoord verklaard om geen Marokkaanse kolonisten meer naar de Westelijke Sahara te sturen tijdens de transitieperiode voor het referendum. Van bij het begin werd deze bepaling echter genegeerd door het koninkrijk. Tijdens de afgelopen vier decennia van bezetting werd de migratie van Marokkaanse burgers naar de Westelijke Sahara actief gefaciliteerd door de Marokkaanse staat. Dat de overplaatsing van de eigen burgerbevolking door

een bezettende macht naar een bezet gebied illegaal is volgens het internationaal recht, lijkt Marokko even hard te storen als Israël: niet dus. Tussen de 200.000 en 300.000 Marokkanen uit de armste en meest achtergestelde gebieden van het land werden actief aangemoedigd om in de Westelijke Sahara te gaan wonen. Ze werden gelokt met beloftes van jobs, gratis huisvesting, gezondheidszorg en educatie. Vandaag is nog maar 20 à 25% van de bewoners in de bezette Westelijke Sahara Sahrawi. Ze worden er behandeld als tweederangsburgers.

BESLUIT

Ondanks het akkoord van 1991 heeft het Marokkaanse koninkrijk vanaf 2003 zelfs geen moeite meer gedaan om te verbeteren dat het hoegenaamd niet van plan is om een referendum te laten doorgaan waarin de optie van een onafhankelijke Westelijke Sahara aangeboden wordt. De VN is er tot nu toe in geslaagd om de twee partijen aan de praat te houden, maar de patstelling over het referendum blijft bestaan. Bovendien valt er eigenlijk niet echt te onderhandelen over een onderwerp waar beide partijen in het verleden al een bindend akkoord over sloten. Het akkoord moet simpelweg in de praktijk worden omgezet. Na 40 jaar zijn de Sahrawi het wachten op de uitvoering van hun recht op zelfbeschikking meer dan moe. In het bijzonder de jongere generatie. De oudere generatie Sahrawi die nog gevochten heeft in de bevrijdingsoorlog tegen Marokko staat over het algemeen weigerachtig om de wapens opnieuw op te nemen. Maar onder de vele jongeren die al heel hun leven in vluchtelingenkampen wonen en de zware tol van een gewapend conflict nog niet aan de lijve ondervonden, zijn er een heel aantal bereid om voor hun recht op zelfbeschikking te vechten. Waarschijnlijk zal alleen een spoedig en zeer concreet stappenplan van de VN hen op andere gedachten kunnen brengen. Het wordt dus hoog tijd dat er schot in deze tergend trage zaak komt.

Grondstoffenroof in de bezette Westelijke Sahara

INLEIDING

In de Westelijke Sahara bevindt zich een van de grootste reserves aan fosfaten, en worden ook belangrijke olie- en gasreserves vermoed. Langs de honderden kilometers lange kustlijn liggen bovendien rijke visgronden. Deze waardevolle grondstoffen vormen meteen een belangrijke motivatie voor de bezetting en kolonisatie van de Westelijke Sahara door Marokko.

De Marokkaanse bezetting van de Westelijke Sahara wordt door tal van VN-resoluties en internationale juridische opinies en adviezen veroordeeld. Toch gebeurt de illegale exploitatie van de grondstoffen in de Westelijke Sahara in veel gevallen met de medewerking van multinationale bedrijven. De commerciële belangen die hiermee gepaard gaan, zetten de overheden van de landen waar deze bedrijven ingeschreven zijn aan om een oogje dicht te knippen of meer nog, om actief deel te nemen aan de exploitatiepraktijken. Op die manier is er een de facto erkenning of aanvaarding aan het ontstaan van de Marokkaanse bezetting.

SPAANSE KOLONISATIE

In 1884 voegde Spanje de Westelijke Sahara toe aan zijn koloniaal rijk om zo het verlies van de Latijns-Amerikaanse kolonies wat te proberen compenseren. Madrid toonde meteen belangstelling voor de visserij in de regio. Er kwamen primitieve visverwerkingsbedrijven in Villa Cisneros (nu Dakhla) en La Guera (nu een spookstad aan de grens met Mauritanië).

Vanaf de jaren 1950 kwam de Westelijke Sahara onder de economische aandacht als gevolg van de ontdekking van petroleumreserves. Madrid gaf groen licht voor exploraties in het gebied door buitenlandse bedrijven, maar het kwam voorlopig nog niet tot ontginning. Dat gold niet voor een andere natuurlijke bron: fosfaat. Fosfaat is een essentiële grondstof voor de productie van kunstmest. Aan het eind van de tweede wereldoorlog werden in de Westelijke Sahara grote voorraden fosfaat van hoge kwaliteit ontdekt. Spanje zag er brood in en investeerde zwaar in de fosfaatproductie, evenals in de transportinfrastructuur in de Westelijke Sahara.

De dood van de Spaanse dictator Franco in 1975 luidde het einde in van het koloniale bewind. Madrid behield tot 1976 nog even zijn greep op de Westelijke Sahara, in afwachting van een referendum waarin de plaatselijke bevolking zich op basis van het zelfbeschikkingsrecht zou uitspreken over de status van het land, zoals gevraagd door de VN. Marokko, dat het gebied claimde, wilde evenwel geen referendum met 'onafhankelijkheid' als keuzemogelijkheid en trok naar het Internationaal Gerechtshof voor een adviserende opinie over de legale status van de Westelijke Sahara. Het Hof oordeelde dat de banden van Marokko met de Westelijke Sahara onvoldoende waren om er aanspraak op te maken, maar Rabat legde die beslissing naast zich neer en organiseerde de zogenaamde 'Groene Mars' waarbij 350.000 Marokkaanse burgers, begeleid door 20.000 militairen het gebied binnentrokken om het op te eisen. Onder druk van de omstandigheden, stemde Spanje in met gesprekken met Marokko en even later

ook met Mauritanië, dat de Westelijke Sahara eveneens claimde. Vertegenwoordigers van de plaatselijke bewoners van het gebied, de Sahrawi, werden uitgesloten van de gesprekken over de toekomst van hun land.

De op 14 november 1976 gesloten akkoorden van Madrid verdeelden de Westelijke Sahara uiteindelijk tussen Marokko en Mauritanië (dat wat later van het toneel zou verdwijnen). Marokko verwierf de controle over het grootste deel van het land en zijn natuurlijke rijkdommen. In ruil zou Spanje 35% van de belangen in de fosfaatmijn van Bou Craa krijgen en kon het verder blijven rekenen op visserijrechten voor de kust van het gebied.

ILLEGALE EXPLOITATIE

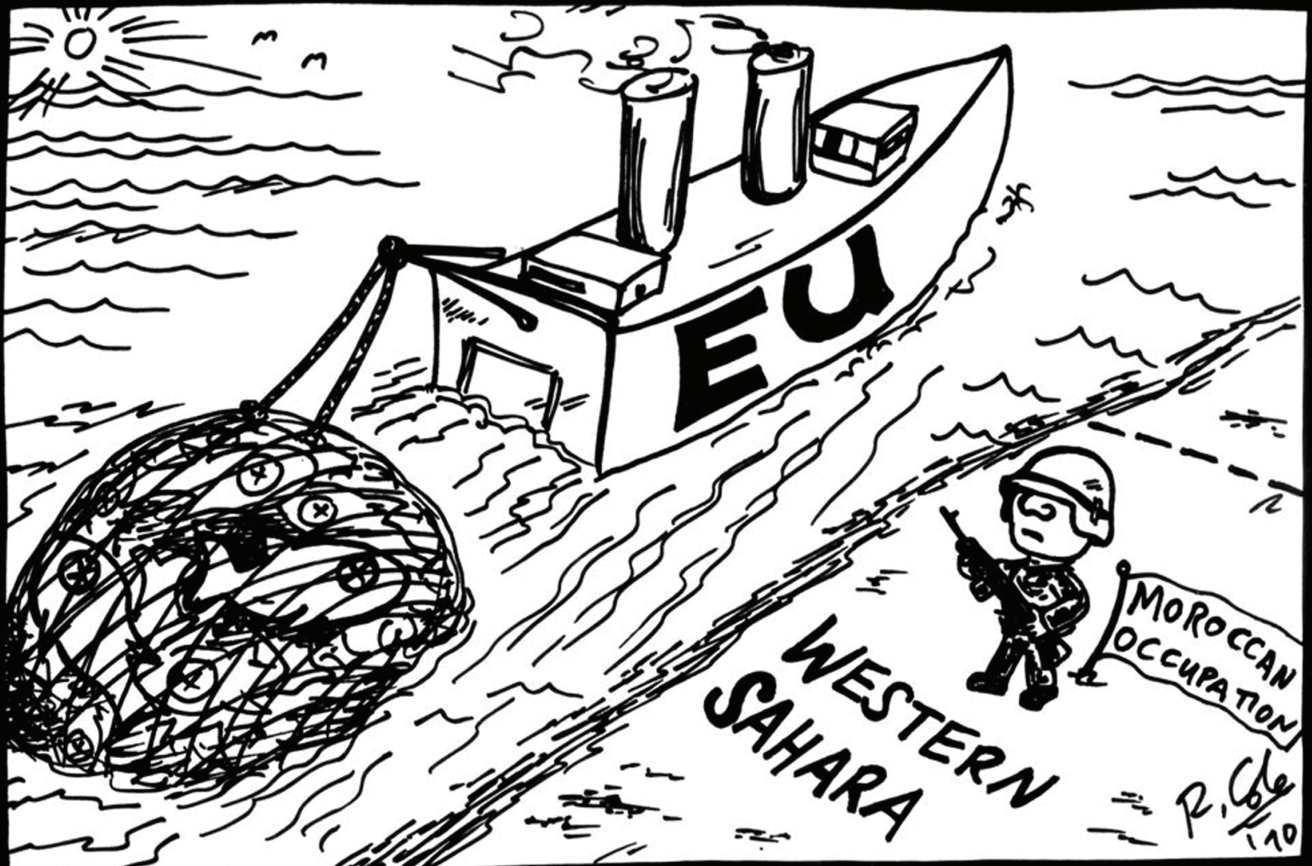
De plaatselijke Sahrawi-bevolking, gesteund door internationale organisaties, verzetten zich heftig tegen het feit dat hun grondstoffen worden geroofd terwijl ze er zelf amper de opbrengsten van zien. In 2002 gaf de VN-Veiligheidsraad de opdracht aan Hans Corell, de toenmalige Ondersecretaris-generaal voor Juridische Zaken om de legaliteit te onderzoeken van enkele akkoorden die Marokko sloot met internationale bedrijven voor petroleum-exploratie langs de kust van de Westelijke Sahara. Zijn conclusie luidde dat dergelijke activiteiten in strijd zijn met het internationaal recht indien deze gebeuren zonder voorafgaandelijke goedkeuring van de bevolking van de Westelijke Sahara en er geen rekening wordt gehouden met hun belangen.

Het juridisch advies van Hans Corell kwam de jongste jaren opnieuw in de aandacht in het kader van de Visserij Partnerschap-sakkoorden tussen Marokko en de Europese Unie. Toen Spanje toetrad tot de

Europese Economische Gemeenschap viel 'de visserij' voortaan onder Europese bevoegdheid. Onder het eerste akkoord tussen de Europese Gemeenschap en Marokko (uit 1988) kregen Spaanse en Portugese commerciële vissersboten 800 licenties om voor de kust van Marokko te vissen, zonder restricties op hoeveelheden en soorten. In de annex van het akkoord van 1992 werd de stad Dakhla expliciet vermeld, wat betekent dat de Westelijke Sahara tot het geografische toepassingsgebied ervan behoorde. De jongste akkoorden maken totaal geen onderscheid tussen de kustwateren van Marokko en die van de Westelijke Sahara, wat op stevige kritiek kon rekenen van Corell. Hij bleef herhalen dat dit gebrek aan onderscheid tussen beide gebieden in strijd is met het internationaal recht. Hoewel de kwestie voor een stevige discussie zorgde in het Europees Parlement is er ook in het huidige Visserij Partnerschapsakkoord tussen Marokko en de EU geen expliciete territoriale beperking ingebouwd.

Marokko heeft de jongste jaren zwaar geïnvesteerd in de herontwikkeling van de havens van Laayoune, Dakhla en Boujdour in de Westelijke Sahara, wat een indicatie is van het groeiend belang van de kustwateren van het bezet gebied voor de Marokkaanse visserij. In eigen kustwateren heeft Rabat immers te kampen met de uitputting van de visgronden. Volgens bepaalde bronnen is het nu zelfs zo dat de vangsten in de territoriale wateren van de Westelijke Sahara, de vangsten in de Marokkaanse wateren overstijgen.

PREACHING DEMOCRACY

... SMELLS FISHY!

FOSFAAT & OLIE

Marokko staat in voor een belangrijk deel van de wereldproductie van fosfaat. De jaarlijkse productie in de fosfaatmijn van Bou Craa, gelegen in de bezette Westelijke Sahara, bedraagt 3 miljoen ton, wat 10% van de Marokkaanse fosfaatproductie vertegenwoordigt. De illegale mijn levert Rabat dus heel belangrijke exportinkomsten op. In 1968 waren er nog 1.600 Sahrawi tewerkgesteld in de fosfaatindustrie van de Westelijke Sahara. Tegenwoordig zijn de meesten van hen vervangen door Marokkaanse werkkrachten die naar het gebied werden gelokt met subsidies en werkgelegenheid. Vandaag zijn er nog amper 200 Sahrawi werkzaam in de fos-

faatindustrie van de Westelijke Sahara, op een totaal van 1.900 arbeidskrachten. De meesten werden ontslagen. Tal van getuigenissen wijzen ook op de discriminatie van Sahrawi-arbeiders. Sinds 1975 konden slechts een paar van hen genieten van promotie. Sahrawi-arbeiders klagen ook over inleveringen op loon en pensioenen.

Hoewel geen enkele staat formeel de soevereiniteit van Marokko over de Westelijke Sahara erkent, zorgt de handel in grondstoffen voor een de facto erkenning. In het Vrijhandelsakkoord dat de VS afsloot met Marokko in 2004 staat dat er geen producten ingevoerd mogen worden uit de Westelijke Sahara, maar in de praktijk zijn er heel wat inbreuken. In het geval van India haalden economische belangen het van politieke principes. In 1985 erkende India de Sahrawi Arabische Democratische Republiek (SARD) die het Polisario Front – de bevrijdingsbeweging voor de Westelijke Sahara – in 1976 uitriep. Het trok die erkenning in 2000 plots terug in, in hetzelfde jaar dat India en Marokko een joint venture in de fosfaatindustrie oprichtten onder de naam IMACID ('Indo Maroc Phosphore SA'). Op de website van het Indische moederbedrijf wordt verwezen naar de grote nood aan fosfaten voor kunstmeststoffen.

Wat de olie-industrie betreft heeft het Marokkaanse oliestaatsbedrijf ONHYM vijf licenties toegekend voor exploratie en productie in de Westelijke Sahara. Geen enkele van de betrokken bedrijven heeft daarvoor instemming gevraagd bij de bevolking van het gebied zoals het juridisch advies van de VN gebiedt. Offshore gaat het over een dochterbedrijf van het Amerikaanse Kosmos Energy, het Franse petroleumbedrijf Total en Teredo Oils dat in het Verenigd Koninkrijk is geregistreerd. Het Britse San Leon Marocco Ltd. en het Canadese PetroMaroc verkregen licenties voor olie-exploraties op het land.

ACTIES

Het Polisario en verschillende solidariteitsorganisaties zijn druk in de weer om de Marokkaanse exploitatie van de grondstoffen in de Westelijke Sahara te bestrijden.

In 2005 werd 'Western Sahara Resource Watch' (WSRW) opgericht. Het gaat om een internationaal netwerk van organisaties uit een veertigtal landen, dat zich focust op het reeds aangehaalde juridische advies dat stelt dat het ontginnen van natuurlijke rijkdommen in de Westelijke Sahara in strijd is met het internationaal recht. Het netwerk voert campagne tegen bedrijven en overheden die dit in weerwil van het internationaal recht toch doen. Inmiddels hebben een aantal Europese bedrijven de Westelijke Sahara onder druk van dergelijke campagnes verlaten.

Sinds 2006 voert WSRW campagne tegen het Europees-Marokkaans Visserij Partnerschapsakkoord onder de noemer 'Fish Elsewhere'. Als gevolg van de campagne stelde de juridische dienst van het Europees Parlement vast dat er geen toestemming is gevraagd aan de Sahrawi voor het gebruik van hun kustwateren voor visserijpraktijken, noch dat ze hen ten goede komen, waardoor het akkoord in gebreke is met het internationaal recht.

Volgens gelekte documenten was de tussen 2010 en 2014 voor visserij bevoegde Eurocommissaris, Maria Damanaki, geen voorstander van de verlenging van het Visserij Partnerschapsakkoord met Marokko, maar werd zij onder druk gezet door de toenmalige commissievoorzitter Barosso. Dat bleek uit een gelekte brief van een Amerikaanse lobbyist – een voormalige ambassadeur in Rabat – die al sinds 2002 op de Marokkaanse loonlijst staat als vertegenwoordiger van de

Marokkaanse belangen in de VS. Het belang dat Marokko aan zijn annexatie van de Westelijke Sahara hecht, blijkt uit de som die deze lobbyist al voor zijn werk kreeg toegeschoven: 3,7 miljoen dollar.

Voor het Britse gerecht werd een zaak aangespannen tegen het feit dat goederen die door Marokko geïmporteerd worden uit de Westelijke Sahara genieten van de Europese handelsvoordelen en als Marokkaans producten worden geëtiketteerd. De Britse rechter heeft inmiddels geoordeeld dat de Europese Commissie in dit geval het internationaal recht manifest schendt en verwees de zaak door naar het Europees Hof van Justitie. Daar zijn momenteel ook nog twee processen aan de gang over het wettelijk karakter van enerzijds het EU-Marokko Visserij Partnerschapsakkoord en anderzijds het EU-Marokko Vrijhandelsakkoord voor landbouwproducten. Die laatste zaak zal wellicht op bijzondere belangstelling kunnen rekenen van het Marokkaans koningshuis, eigenaar van een bedrijf in de tomatenindustrie dat opereert in de bezette Westelijke Sahara.

Veertig jaar in de wachtkamer

INLEIDING

Toen Marokko en Mauritanië in 1975 met geweld de Westelijke Sahara bezetten, stuitte dat onmiddellijk op fel verzet van het Polisario ('Frente Popular para la Liberación de Saguia el-Hamra y Rio de Oro'). Deze bevrijdingsbeweging van de inwoners van het gebied, de Sahrawi, nam de wapens op tegen de nieuwe bezetters, die in de plaats kwamen van de Spaanse kolonisator. Het conflict luidde het begin in van een ondertussen al 40 jaar oude vluchtelingencrisis.

Van zodra de gevechten uitbraken in oktober 2015 vluchtten de eerste Sahrawi-families naar het zuidwesten van Algerije. Tegen het begin van 1976 ving de Algerijnse regering al zo'n 160.000 Sahrawi op in tijdelijke vluchtelingenkampen in de woestijn, niet ver van de Algerijnse stad Tindouf, in de gelijknamige provincie. Toen er tien jaar later nog altijd geen oplossing voor het conflict in zicht was, zocht Algerije hulp bij de internationale gemeenschap om de vluchtelingen te kunnen blijven ondersteunen. Sindsdien voorzien de VN samen met een aantal grote en kleinere NGO's, de Sahrawi in ballingschap van humanitaire hulp.

Vandaag leven er zo'n 190.000 Sahrawi in de verschillende kampen van Tindouf. De vluchtelingengemeenschap is nog altijd totaal afhankelijk van internationale hulp. In de loop der jaren vervangen lemen constructies, gemaakt van het klei-rijke woestijnzand, de vluchtelingententen van de beginjaren, maar de bewoners staan nog altijd klaar om de terugtocht naar 'huis' te maken.

ADMINISTRATIEVE STRUCTUUR

De vluchtelingen leven verspreid over vijf kampen of wilaya's, die elk de naam dragen van een belangrijke Sahrawi-stad in de door Marokko bezette Westelijke Sahara: Aousserd, Boujdour, Dakhla, Laâyoune en Smara.

De Algerijnse autoriteiten lieten het de facto bestuur van de kampen al in 1976 over aan het Polisario, dat uitstekend georganiseerd is. De 5 wilaya's zijn administratief onderverdeeld in 29 districten of daïra's, die op hun beurt bestaan uit tientallen buurten of barrios. Aan het hoofd van de daïra's en barrios staan functionarissen die verkozen worden door de respectievelijke bewoners van deze administratieve niveau's.

Elke wilaya wordt bestuurd door een gouverneur benoemd door de secretaris-generaal van het Polisario, die zelf verkozen wordt door de vele afgevaardigden op het Algemeen Volkscongres (AVC). De afgevaardigden op deze vierjaarlijkse congressen zijn onder meer de verkozen delegaties uit de verschillende daïra's van de vrouwenorganisatie, de jeugdorganisatie, de arbeidersorganisatie en het leger (SPLA) van het Polisario. Alle bewoners van de vluchtelingenkampen hebben op die manier een stem in het AVC. Je kan geen officieel lid worden van het Polisario. In plaats daarvan wordt iedereen die meedraait in de dagelijkse werkzaamheden van de organisatie, zijn doelstellingen dient of gewoon in de vluchtelingenkampen leeft, vanzelf beschouwd als een lid. Tussen de Volkscongressen in is het belangrijkste beslissingsorgaan van het

Polisario, het Nationaal Secretariaat, dat voorgezeten wordt door de secretaris-generaal. Ook de leden van dit Secretariaat worden verkozen op de vierjaarlijkse volkscongressen. Het Nationaal Secretariaat wordt onderverdeeld in comités die zich specifiek bezighouden met bepaalde thema's zoals diplomatieke zaken, veiligheid, enzovoort.

Het Polisario, dat geen politieke partij is, maar eerder een onafhankelijkheidsbeweging die alle politieke meningen omvat, functioneert dus eigenlijk als een volledig uitgebouwde staatsstructuur in afwachting van een echte staat. Eenmaal die staat er komt, kan het Polisario opgedoekt worden of zich omvormen tot een politieke partij naast de andere democratische partijen die dan ongetwijfeld op de voorgrond zullen treden.

Binnen het 41 personen tellend Nationaal Secretariaat zetelen sinds 2003 ook 12 geheime afgevaardigden uit de door Marokko-gecontroleerde Westelijke Sahara. Deze evolutie is waarschijnlijk mogelijk gemaakt door de opkomst van de moderne media en is bedoeld om het ondergrondse netwerk en het burgerlijk activisme in het bezette gebied te versterken. Het spreekt immers vanzelf dat het Polisario daar verboden is. De Verenigde Naties erkende het Polisario reeds in 1979 als de legitieme vertegenwoordiger van het Sahrawi-volk.

SADR

Op 27 februari 1976 riep het Polisario het volledige territorium van de Westelijke Sahara uit tot de Sahrawi Arabische Democratische Republiek (SADR). In de praktijk heeft het Polisario alleen controle over de 'vrije zone', een dunne ongestrookte woestijn tussen 'de berm' die Marokko optrok in de Westelijke Sahara en de Mauritaniaanse grens.

El Aaiún werd uitgeroepen tot de hoofdstad van de SADR, maar vermits deze stad in het door Marokko ingelijfde gebied ligt, gaat het hier eerder om een symbool. Bir Lehlou, gelegen in de vrije zone werd uitgekozen als de facto hoofdstad van de republiek. Het was de zetel van de Sahrawi-regering in ballingschap tot 2011. Daarna verhuisde de regering naar Tifariti, een ander oase-stadje gelegen in de vrije zone. Hoewel Tifariti sindsdien de functie van tijdelijke de facto hoofdstad heeft overgenomen, worden de dagelijkse bestuurlijke en administratieve bezigheden doorgaans allemaal uitgevoerd vanuit de vluchtelingenkampen in Tindouf, waar het overgrote deel van de Sahrawi in ballingschap leeft.

Rabouni is de politieke en administratieve 'hoofdplaats' van de Sahrawi-vluchtelingengemeenschap in het zuidwesten van Algerije. Het is geen vluchtelingenkamp, in die zin dat er geen mensen wonen, maar dit kamp huist wel de plaatselijke zetels van de humanitaire hulporganisaties, lokale NGO's en de verschillende institutionele organen van het Polisario. Rabouni is ook uitgegroeid tot de lokale marktplaats van de zeer rudimentaire economische activiteiten die de laatste jaren ontstaan zijn in de vluchtelingenkampen. Zo vindt je er verschillende handelszaakjes, benzinestations, allerlei hersteldiensten en zelfs kleine restaurantjes.

Tankstation in Rabouni.

De regering van de SADR bestaat uit een eerste minister, een raad van ministers en een president, die tevens ook de secretaris-generaal van het Polisario is. Momenteel oefent Mohamed Abdelaziz deze dubbele functie uit. De structuur van de staat omvat ook een juridische macht (compleet met rechtbanken, beroepsrechtbanken en een hooggerechtshof), een grondwet en een 53 zetels tellend parlement, genaamd de Sahrawi Nationale Raad. Vermits ze in ballingschap is, zijn er verschillende takken van de regering die niet volledig operationeel zijn. Er bestaan ook heel wat parallelle instituties van het Polisario, dat op veel vlakken eigenlijk administratief gefuseerd is met het bestuurlijke apparaat van de SADR.

DE VN & NGO's

In de loop der jaren is de precaire situatie van de Sahrawi geëvolueerd van een humanitaire noodsituatie naar een langdurige crisis. De mogelijkheden om zelfvoorzienend te zijn in dit geïsoleerde woestijngebied zijn nagenoeg onbestaande. De Sahrawi konden tot nu toe overleven dankzij hun eigen zeer goed georganiseerde interne structuren en de internationale hulp. Voedsel, drinkwater, bouw materiaal en kleding worden allemaal aangevoerd met vrachtwagens door internationale hulporganisaties. Basisvoedingsmiddelen worden via de Algerijnse haven van Oran overgebracht naar Rabouni door het Wereldvoedselprogramma (WFP) in samenwerking met de Algerijnse Rode Halve Maan en de Algerijnse regering. De Voedseldistributie in de kampen wordt vanuit Rabouni georganiseerd door het Polisario en de Rode Halve Maan van de Westelijke Sahara.

Sinds 1986 verdeelt het WFP elke maand hetzelfde rudimentaire voedselpakket met droge producten (waaronder rijst, tarwe, meel, suiker en olie). Vanaf januari 2015 werd de inhoud van dit voedselpakket gereduceerd wegens een gebrek aan fondsen. De afgelopen jaren is er een algemene tendens van dalende hulpbudgetten voor de Sahrawi-vluchtelingenkampen. Sinds 2012 is het budget van het WFP gestaag gedaald van 21 miljoen dollar tot 15 miljoen dollar in 2015. Ook de bilaterale hulp van individuele landen is tussen 2012 en 2014 gezakt van 5,2 miljoen tot 3,53 miljoen euro. Het budget van een van de belangrijkste donors voor de kampen, het Spaans Agentschap voor Internationale Ontwikkelingssamenwerking, daalde van 10 miljoen euro in 2010 tot 4,4 miljoen euro in 2015. De VN en de verschillende NGO's hebben dit jaar al herhaaldelijk wanhopige oproepen gelanceerd aan hun donors om fondsen te blijven verstrekken.

Voedselopslagplaats van Oxfam in Rabouni.

GEZONDHEID

Het feit dat de vluchtelingen al jarenlang hetzelfde voedselpakket van droge producten aangereikt krijgen, heeft uiteraard gevolgen voor hun vitamine-opname en hun gezondheid. Internationale NGO's, met name Oxfam (dat al in de vluchtelingenkampen opereert sinds de jaren 1970), proberen het voedselpakket daarom aan te vullen met verse producten (groenten en fruit). Het alsmaar nijpendere gebrek aan donorfondsen belet hen echter om voldoende vers voedsel te verstrekken. Dierlijke proteïnen werden tot voor kort aangereikt door blikjes makreel te verdelen, maar de distributie hiervan werd in 2015 stopgezet omdat er simpelweg geen geld meer voor is. De vluchtelingengemeenschap kampt dus met een chronische voedselonzeekerheid en met de gezondheidsproblemen die daarmee gepaard gaan.

Het aantal vluchtelingen dat lijdt aan bloedarmoede en een belemmerde groei -de belangrijkste gezondheidsproblemen in de kampen- blijft toenemen. In 2015 had 60% van de Sahrawi-vrouwen last van bloedarmoede. Voor de kinderen in de kampen is bloedarmoede een probleem van bij de geboorte. Volgens UNICEF ervaren 20 tot 30% van de Sahrawi-kinderen een abnormale groei-ontwikkeling. Het Wereldvoedselprogramma stelt dat 40% van de kinderen een gebrek aan ijzer heeft en dat 7,6% van de kleinsten (onder de vijf jaar) lijdt aan acute ondervoeding. Bij de volwassenen komen ook vaak een hoge bloeddruk en diabetes voor.

Het aanvullen van de maandelijkse voedselmand met persoonlijke middelen is een gigantische uitdaging voor de overgrote meerderheid van de kampbewoners. De ontluikende micro-economie -vaak onder-

steund door geld dat familieleden uit het buitenland opsturen of door de lonen van de weinige Sahrawi die tewerkgesteld worden door de internationale NGO's ter plaatse- is totaal ontoereikend. In deze geïsoleerde uithoek van de woestijn zijn aanbod en koopkracht extreem beperkt. Slechts een zeer klein deeltje van de vluchtelingenbevolking is er tot nu toe in geslaagd technologische goederen te bemachtigen zoals televisies, schotelantennes, zonnepanelen, ijskasten die op gas werken, enzovoort. In vier van de vijf kampen is overigens geen elektriciteit.

In het gebied waar de vluchtelingenkampen liggen zit wel water in de bodem, maar het heeft een zeer hoog zoutgehalte. Organisaties die zich daarin specialiseren houden zich bezig met het behandelen ervan. Er is geen pijpleidingensysteem dus zowel het opgepompte als het aangevoerde water wordt bewaard in metalen opslagtanken. Volgens het WFP maken 4 op de 10 metalen tanks het water dat ze bevatten ongeschikt voor consumptie door hun belabberde conditie. 62% van de bevolking drinkt water dat een risico op infectieziektes met zich meebrengt.

SOCIALE ORGANISATIE

Ondanks de weinige middelen die ze ter beschikking hebben, zijn het Polisario en de Sahrawi er wonderwel in geslaagd om de vluchtelingenkampen zeer goed te organiseren. Bij het regelen van het dagelijks leven in de kampen spelen de Sahrawi-vrouwen een enorm belangrijke rol. Alle huidige barrio-leiders zijn vrouwen.

Er heerst een zeer grote solidariteit onder de bewoners en via de democratisch verkozen lokale autoriteiten van de barrios en daïra's werden ook een aantal belangrijke basisvoorzieningen gerealiseerd. Er zijn kleuterscholen, lagere scholen en middelbare scholen in alle kampen. De geletterdheidsgraad onder de vluchtelingen ligt dan ook opmerkelijk hoog. In de overbevolkte scholen heerst wel een te-

kort aan materiaal, sanitaire voorzieningen en proper drinkwater.

Voor de Sahrawi die een middelbaar- of een universitair diploma behalen (sommige Sahrawi-jongeren gaan naar de universiteit in Algerije en een aantal van hen krijgt universitaire opleidingen aangeboden in Cuba, Spanje, enzovoort) is er amper bezoldigd werk te vinden in de vluchtelingenkampen. Leraars of dokters hebben de meeste kans om effectief hun beroep uit te oefenen, maar ze doen dit vaak tegen armzalige lonen of gewoon vrijwillig.

De Sahrawi hebben medische centra opgericht in alle daïra's, een regionaal hospitaal per vluchtelingenkamp en een centraal ziekenhuis in Rabouni. Deze faciliteiten kampen echter ook met een ernstig tekort aan medisch materiaal, medicijnen en financiën

Lagere schoolklasje in Smara-vluchtelingenkamp.

OVERSTROMINGEN

De vluchtelingenkampen liggen in een grote woestijnvlakte waar de temperaturen in de zomer oplopen tot boven de 50 graden Celsius, vandaar de historische bijnaam van het gebied: 'de tuin van de duivel'. Er is bijna geen vegetatie en de kampen worden regelmatig geteisterd door zandstormen. Neerslag is er eerder uitzonderlijk, maar als het voorkomt dan gaat het meestal over overvloedige hoeveelheden.

Afgelopen oktober (2015) kreeg de regio meer dan een week van storm en stortregens te verwerken. Het was de grootste hoeveelheid neerslag die de Sahrawi in hun 40 jaar van ballingschap in Tindouf reeds over zich heen kregen. Hele stukken van de kampen en de wegen er naartoe kwamen onder water te staan. Dakhla, het meest geïsoleerde en ontoegankelijke van de vluchtelingenkampen, overstroomde volledig.

Van 19 tot 26 oktober 2015 waren de twee werknemers van Vrede die dit dossier samenstelden ter plaatse met een Belgische delegatie, georganiseerd door het 'Comité Belge de soutien au Peuple Sahraoui'. De delegatie kon met eigen ogen vaststellen hoe de huizen van de Sahrawi, met hun bakstenen gemaakt van zand, afbrokelden of simpelweg in elkaar stortten door de enorme hoeveelheid water die ze te verwerken kregen.

Volgens de VN-Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen verloren tienduizenden Sahrawi hun huizen, voedselvoorraden en weinige bezittingen. Ook de voedselopslagplaatsen van het WFP werden getroffen. En de ellende is nog niet voorbij. De door water aange-taste muren die terug opdrogen kunnen maanden na de regenval nog scheuren en instorten.

Tijdens de recente ramp kwamen er allerlei internationale hulpoperaties op gang die gecoördineerd werden door de VN-vluchtelingenorganisatie. Algerije stuurde onmiddellijk de burgerwacht om het water te helpen wegpompen, Pakistan leverde tenten, Brazilië stuurde rijst, enzovoort.

Maar het zijn slechts pleisters op de wonde. De internationale gemeenschap moet dringend ernstige inspanningen leveren om de Sahrawi-vluchtelingengemeenschap die al 40 jaar in de wachtkamer zit, een waardig leven te bieden, een leven waarin de rechten die hen gegarandeerd worden door het Internationaal Humanitair Recht, gerespecteerd worden.

Man kijkt naar zijn weggespoeld huis in het vluchtelingenkamp Smara, oktober 2015.

Opslagplaats van de Wereldvoedselorganisatie is zwaar beschadigd door wind en regen, oktober 2015.

Rabouni staat onder water, oktober 2015.

Huizen gemaakt van zand en klei brokkelen af door de regenval, oktober 2015.

